

23. Собствен капитал

23.1. Акционерен капитал

Регистрираният капитал на Дружеството се състои от 130 000 000 на брой обикновени акции с номинална стойност в размер на 1 лв. за акция. Всички акции са с право на получаване на дивидент и ликвидационен дял и представляват един глас от общото събрание на акционерите на Дружеството.

	2020 брой	2019 брой
Брой издадени и напълно платени акции:		
В началото на годината	130 000 000	130 000 000
Общ брой акции на 31 декември	130 000 000	130 000 000

23.2. Други резерви

Към 31 декември 2020 г. другите резерви са в размер на 279 911 хил. лв. (2019 г.: 205 222 хил. лв.) и включват: законови резерви, преоценъчни резерви на финансови активи, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, преоценки по планове с дефинирани доходи и други резерви.

24. Задължения към депозанти

Задълженията към депозанти са представени както следва:

Анализ по срочност и вид валута:	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Безсрочни депозити:		
В лева	1 739 734	1 416 465
В чуждестранна валута	304 296	289 513
	<u>2 044 030</u>	<u>1 705 978</u>
Срочни депозити:		
В лева	1 153 213	1 118 030
В чуждестранна валута	1 271 347	1 101 956
	<u>2 424 560</u>	<u>2 219 986</u>
Спестовни влогове:		
В лева	1 133 292	1 254 135
В чуждестранна валута	559 023	516 435
	<u>1 692 315</u>	<u>1 770 570</u>
Други депозити:		
В лева	7 697	6 409
В чуждестранна валута	270	898
	<u>7 967</u>	<u>7 307</u>
Общо задължения към депозанти	<u>6 168 872</u>	<u>5 703 841</u>

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Анализ по вид клиент и вид валута:		
Депозити на граждани:		
В български лева	2 841 485	2 769 882
В чуждестранна валута	1 827 327	1 615 691
	<u>4 668 812</u>	<u>4 385 573</u>
Депозити на предприятия:		
В български лева	1 179 886	1 013 880
В чуждестранна валута	304 648	290 683
	<u>1 484 534</u>	<u>1 304 563</u>
Депозити на други институции:		
В български лева	12 565	11 277
В чуждестранна валута	2 961	2 428
	<u>15 526</u>	<u>13 705</u>
Общо задължения към депозанти	6 168 872	5 703 841

25. Други финансови задължения

		Текущи		Нетекущи	
		2020 хил. лв.	2019 хил. лв.	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Финансови пасиви, отчитани по справедлива стойност:					
Деривативи, държани за търгуване	25.1	-	10 079	-	-
Финансови пасиви, отчитани по амортизирана стойност:					
Облигационни заеми	25.2	3 000	2 417	184 555	186 167
Банкови заеми	25.3	70 616	82 798	158 511	147 846
Други заеми и финансираня	25.3.3	24 403	11 982	6 291	14 090
Депозити от банки	25.4	66 092	19 415	-	-
Задължения по цесии		28 655	15 786	33 180	33 156
Задължения по споразумения за обратно изкупуване	25.5	15 449	13 160	-	-
Търговски задължения	25.6	112 022	109 235	1 114	18
Задължения към свързани лица	44	21 985	23 948	15 675	12 486
Общо балансова стойност		342 222	288 820	399 326	393 763

25.1. Деривативи, държани за търгуване

Към 31 декември 2020 г. няма деривативи, държани за търгуване, (2019 г.: 10 079 хил. лв.) са представени по справедлива стойност и включват сделки по покупка и продажба на валута, на ценни книжа, форуърдни договори и валутни суапове на открития пазар.

25.2. Облигационни заеми

Облигационните заеми, получени от Групата, са както следва:

	Текущи		Нетекущи	
	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Облигационни заеми	3 000	2 417	184 555	186 167
	<u>3 000</u>	<u>2 417</u>	<u>184 555</u>	<u>186 167</u>

Балансовата стойност на задълженията на Групата по посочените облигационни заеми към 31 декември 2020 г. е в размер на 187 555 хил. лв. (2019 г.: 188 584 хил. лв.) и е изчислена по метода на ефективния лихвен процент.

25.3. Банкови заеми

Банковите заеми на Групата представляват получени средства от български банки, които са предназначени за финансиране на инвестиционни проекти на Групата и за подпомагане на текущата оперативна дейност на дружествата в Групата. Банковите заеми са класифицирани според срока за тяхното погасяване, договорен при отпускането на съответния заем.

	Текущи		Нетекущи	
	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Банкови заеми	70 616	82 798	158 511	147 846

25.3.1. Дългосрочни банкови заеми

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Револвиращи и инвестиционни банкови кредити	158 511	147 846
	158 511	147 846

Инвестиционни кредити

Групата е получила следните банкови заеми с инвестиционна цел:

- Групата е страна по договор за банков инвестиционен кредит, сключен на 30.01.2015 г. с падеж на 30.04.2023 г. Погасяването по заема се извършва в лева и е съгласно договорен погасителен план за целия срок на договора. Годишният лихвен процент по заема е в размер на ОДИ плюс 4.732%. Заемът е обезпечен с инвестиционни имоти с балансова стойност към 31.12.2019 г. в размер на 35 831 хил. лв.
- Групата е страна по договор за банков инвестиционен кредит, сключен на 23.12.2015 г. Падежът на заема е на 31.12.2025 г. Погасяването на главницата е в лева и е съгласно договорен погасителен план за целия срок на договора. Лихвеният процент се формира като сбор от "Осреднен депозитен индекс" плюс надбавка от 2.727 %. Обезпечение по заема са договорна ипотека на хангар, всички вземания на Групата, произтичащи от договори за наем, сключени с Луфтханза Техник София ООД в качеството му на наемател.
- Групата е страна по договор за банков инвестиционен кредит, сключен на 01.11.2016 г. Погасяването на главницата е в лева и е съгласно договорен погасителен план с начална дата от 31.10.2018 г. Лихвеният процент се формира като сбор от "Осреднен депозитен индекс" плюс надбавка от 2.727 %. Обезпечение по заема са договорна ипотека на хангар, всички вземания на Групата, произтичащи от договори за наем, сключени с Луфтханза Техник София ООД в качеството му на наемател.
- Групата е страна по договор за инвестиционен банков кредит, сключен на 11 август 2017 г., с падеж на 31 август 2027 г. Лихвата по кредита е в размер на годишната лихва определена като сбор от приложимия към съответния период на олихвяване променлив базов лихвен индекс и надбавка към лихвения индекс в размер на 2.738 %. Заемът е обезпечен с ипотека върху недвижим имот в гр. София, залог на акции и вземания, собственост на Групата.
- Групата е страна по договор за инвестиционен банков кредит, сключен на 21 юни 2013 г., с падеж на 20 март 2029 г. Лихвата по кредита е в размер на тримесечен EURIBOR плюс 3 пункта надбавка, но не по-малко от 6%. Заемът е обезпечен с ипотека на

недвижими имоти, залог на дълготрайни материални активи по реда на Закона за особените залози.

Групата е страна по договор за инвестиционен банков кредит, сключен на 21 юни 2013 г., с падеж на 20 декември 2029 г. Лихвата по кредита е в размер на тримесечен EURIBOR плюс 3 пункта надбавка, но не по-малко от 6.5%. Заемът е обезпечен с ипотека на недвижими имоти, залог на дълготрайни материални активи по реда на Закона за особените залози.

Групата е страна по договор за инвестиционен банков кредит, сключен на ноември 2018 г., с падеж на 15 ноември 2023 г. Използваният лихвен процент по кредита е "Прайм" бизнес клиенти за лева, който към датата на сключване на договора е 1% плюс надбавка от 1.6%. Прайм бизнес клиенти за лева се актуализира съгласно Правилата на банката. По силата на договора за заем редовната лихва във всеки един момент не следва да пада под 2.6%. През 2020 г. е изплатена предсрочно главница в размер на 321 хил. лв. и срока за издължаване е до 15.11.2022 г. Към 31.12.2020 г. остатъкът по главницата е в размер на 4 339 хил. лв., от които с падеж до 12 месеца – 3 345 хил. лв., а с падеж над 12 месеца – 994 хил. лв.

Групата е страна по договор за инвестиционен банков кредит, с падеж на 02 ноември 2029 г. Използваният лихвен процент по кредита е определен като сбор от БЛП на Банката плюс надбавка от 3,75%. Заемът е обезпечен с ипотека на поземлен имот и самостоятелни обекти, находящи се в изградения в имота Търговски комплекс за автомобили, шоурум и офиси, както и дружествени дялове, Движими вещи ДМА (съгласно списък), Вземания за наличности по сметка, Блокирани средства по сметка на Дружеството реципиент по кредита.

Револвиращи кредити

- Групата е страна по договор за банков кредит, сключен на 05.10.2011 г. за сума в размер на 3 000 хил. лв., срокът за погасяване е удължен до 25.10.2024 г. Заемът е обезпечен с недвижими имоти. Годишният лихвен процент по заема е в размер на 4%, формиран на база на 1М ЮРИБОР плюс 4%, като лихвата не може да бъде по-ниска от 4%.
- Групата е страна по договор за банков кредит, сключен на 31.01.2019 г., за сума в размер на 4 950 хил. евро. за срок за погасяване до 31.01.2022 г. Заемът е обезпечен с банкови депозити. Годишният лихвен процент по заема е формиран на база на БЛП плюс 0.8%.
- Групата е получила три обезпечени банкови заема, отпуснати от българска търговска банка. Заемите са деноминирани в български лева и са с договорен размер съответно 6 000 хил. лв., 8 944 хил. лв. и 3 220 хил. лв. Лихвените проценти по заемите са 3.3% и 4%, с падежи през 2022 г.
- За обезпечаване на два от заемите са учредени залози на държавни ценни книжа на Р. България с номинална стойност 8 950 хил. лв. и падеж през 2025 г. по единия заем и номинална стойност 11 300 хил. лв. и падежи на емисиите през 2021 г., 2025 г. и 2027 г. Един от заемите е обезпечен със залог върху парични средства в размер на 714 хил. лв., които са блокирани до погасяване му и застраховка "Финансов риск" със срок на валидност до февруари 2022 г.
- Групата има сключени 5 договора за банкови кредити с цел оборотни средства със срок на погасяване 31.10.2022 г., 31.01.2021 г., 31.03.2022 г. и два кредита със срок 30.12.2021 г. Годишният лихвен процент по заемите е в размер на 3% и 4% на договора за кредит, сключен през 2020 г. плюс 3 мес. Euribor, но не по-малко от 4%. Заемите са обезпечени със залог на вземания по договори за обществени поръчки за осигуряване на самолетни билети, за вземания по BSP постъпления, на вземания по договори на трети страни, както и с договори за поръчителство.
- Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит, сключен на 28 януари 2008 г. със срок на погасяване 25 октомври 2024 г. Годишният лихвен процент по заема възлиза на едномесечен EURIBOR плюс 4% надбавка. Обезпечения – ипотека върху зърнобази

в гр. Добрич и с. Генерал Колево (земи, сгради и трайно прикрепени машини и съоръжения), собственост на Групата.

- Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит, сключен на 13 декември 2013 г. със срок на погасяване 30.09.2024 г. Годишният лихвен процент по заема възлиза на осреднен депозитен индекс (ОДИ) плюс 2.657% надбавка. Заемът е обезпечен със залог на някои материални запаси и имоти, машини и съоръжения, собственост на Групата.
- На 14.08.2020 Групата е сключила договор за банков кредит за оборотни средства в размер на 250 хил. лв. с годишна лихва БЛП в лева 2.5 % плюс договорна надбавка за кредитен риск 1 % или общо договорен процент 3.5 %. Договорен е гратисен период на главница до 19.03.2022 г. Считано от 20.03.2022 г. до 20.08.2023 г. (включително) кредита се погасява на седемнадесет равни ежемесечни вноски в размер на 13 500 лева и една последна вноска, дължима на 20.08.2023 г. в размер на 20 500 лева. За обезпечаване на получения заем Групата е заложила активи от групата на имоти, машини и съоръжения.
- Договор за банков кредит-овърдрафт сключен на 25.09.2020 г. за оборотни средства със срок на погасяване 20.09.2023 г. Годишният лихвен процент е в размер на базовия лихвен процент на банката плюс договорна надбавка 1.3 пункта. Заемът е обезпечен с Договор за особен залог върху някои настоящи и бъдещи вземания по конкретни сметки на Групата, открити в банката-кредитор.
- Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит, с намаляващ лимит със срок на погасяване 20.06.2022 г. Годишната лихва по кредита за оборотни средства е определена като сбор от приложимия към съответния период на олихвяване променлив лихвен индекс и надбавка към него в размер на 2.50 %.
- Групата е страна по договор за кредитна линия, сключен на 19 февруари 2019 г. с първоначален срок на погасяване 19.02.2025 г. и анексиран през 2020 г. до 30.11.2026 г. Използваният лихвен процент е в размер на 0.85% плюс надбавка от 1.0%.

25.3.2. Краткосрочни банкови заеми

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Краткосрочни револвиращи и инвестиционни банкови кредити	70 616	82 798
	70 616	82 798

Инвестиционен кредит

- Групата е страна по договор за банков кредит. Лихвеният процент е 3-месечен EURIBOR плюс договорена лихвена надбавка 5% но не по ниска от 5%. Крайният срок на договора е 31.12.2021 г. Валутата, в която се извършват плащанията, е евро.

Револвиращ кредит

- На 08.10.2019 г. Групата е сключила договор за банков кредит за оборотни средства в размер на 150 хил. лв. с годишна лихва БЛП в лева 2.5 % плюс договорна надбавка за кредитен риск 1 % или общо договорен процент 3.5 %. Договорен е гратисен период на главница една година до 19.10.2020 г. Считано от 20.10.2020 г. до 20.09.2021 г. (включително) кредитът се погасява на дванадесет равни месечни вноски в размер на 12 500 лв. За обезпечаване на получения заем Групата е заложила някои активи от групата на имоти, машини и съоръжения. Към 31.12.2020 г. остатъчен размер на кредита е 113 хил. лв.
- Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит, сключен на 11 декември 2019 г. със срок на погасяване 30.08.2021 г. Годишната лихва по кредита за оборотни средства е определена като сбор от приложимия към съответния период на олихвяване

променлив лихвен индекс и надбавка към него в размер на 2.50 %. Заемът е обезпечен с ипотека върху недвижим имот в гр. София, собственост на Групата, залог на някои вземания.

- Групата е страна по договор за банков кредит-овърдрафт сключен на 01.08.2018 г. за оборотни средства със срок на погасяване 20.08.2021 г. Годишният лихвен процент е в размер на базовия лихвен процент на Банката плюс договорна надбавка 1.7 пункта. Заемът е обезпечен със залог на вземания по конкретни разплащателни сметки в банката-кредитор и особен залог върху стоки, предназначени за безмитно валутна търговия на борда на самолети и/или в специализиран магазин. Общата стойност на стоките е до 220 хил. лв.
- Групата е страна по договор за банков кредит за предоставяне на оборотни средства със срок на погасяване 01.02.2021 г. Годишният лихвен процент в размер на базовия лихвен процент на Банката плюс договорна надбавка 1.7 пункта се дължи върху усвоената част от отпуснатия заем. Заемът е обезпечен с Договор за особен залог на вземания на трета страна по договор за наем на „Хангар с олекотена конструкция (ХОК)“ и свързващ коридор, находящи се в гр. София, район Слатина, Летище София
- Групата е страна по тристранен банков договор за кредитна линия. Погасяването на главницата е за срок от 360 календарни дни при спазване на определени, заложен в договора условия и срокове на плащане. Лихвеният процент по договора е 3-месечен EURIBOR плюс 2.85 % върху съответния процент от главницата, която може да бъде 100%, 80% и 60% в зависимост от периода на финансиране, който варира от 15 до 360 дни. Заемът е обезпечен с особен залог в ЦРОЗ върху всяко превозно средство, фактурата за което е била изплатена изцяло от финансирането, застраховка на превозните средства, финансирани от Банката и залог върху застрахователните обезщетения в полза на кредитодателя.
- Групата е страна по договор за кредитна линия, с падеж 30 ноември 2021 г. Лихвеният процент по договора е – определен като сбор от 3-месечен EURIBOR плюс надбавка от 2.45 %. Заемът е обезпечен с договорна ипотека, учредена в полза на Банката, върху поземлен имот, находящ се в град Варна, област Варна, кв. Владиславово, местност „Мешели тепе“ и самостоятелни обекти, находящи се в изградения в имота Търговски комплекс за автомобили, шоурум и офиси.
- Групата е страна по договор за кредитна линия, с падеж 20 юни 2022 г. Лихвеният процент по договора е определен като сбор от БЛП на Банката плюс надбавка от 2.5 %. Заемът е обезпечен с трета по ред договорна ипотека, учредена в полза на Банката, върху поземлен имот, находящ се в град Варна, област Варна, кв. Владиславово, местност „Мешели тепе“ и самостоятелни обекти, находящи се в изградения в имота Търговски комплекс за автомобили, шоурум и офиси.
- Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит, със срок на погасяване 30 декември 2021 г. Годишният лихвен процент по заема възлиза на ОЛП плюс надбавка 1.45 пункта, но не по-малко от 2.45% Заемът е обезпечен с особен залог по ЗОЗ върху поземлен имот и сграда от активите на Групата".

Групата е страна по договор за револвиращ банков кредит за покупка на стоки. Лихвеният процент е 3-месечен EURIBOR плюс договорна лихвена надбавка 2.85%. Погасителен план: за автомобили в шоурума и по клиентски поръчки до 15 дни безлихвен период, за тестдрайв и Ex-Ag автомобили до 90 дни безлихвен период. Падежът е до 360 дни от датата на фактурата за всяко превозно средство, финансирано с настоящата кредитна линия, Погасителен план: от 360 календарни дни при спазване на определени, заложен в договора условия и срокове на плащане. Обезпечения особен залог в ЦРОЗ върху всяко превозно средство, фактурата за което е била изплатена изцяло от кредитора. Застраховка превозни средства.

Групата е страна по договор за банков кредит с цел оборотни средства. Годишната лихва по кредита е определен като сбор от БЛП на Банката плюс надбавка от 2.50%. Крайният

срок за погасяване на кредита е 27.01.2027 г. За обезпечаване на получения заем Групата е учредила особен залог, в полза на Банката, върху всички настоящи и бъдещи вземания на Дружеството реципиент по кредита.

- Групата е страна по договор за инвестиционен банков кредит, сключен на ноември 2011 г., с падеж 2022 година. Използваният лихвен процент по кредита е прайм бизнес клиенти за лева, който към датата на сключване на договора е 1% плюс надбавка от 1.25%, но не по малко от 2.25%. Обезпечение по договора са недвижими имоти и договор за поръчителство.
- Групата е страна по договор за кредитна линия. Погасяването на главницата е за срок от 360 календарни дни считано от датата на заявената за финансиране фактура. Лихвеният процент по договора е 3-месечен EURIBOR плюс 2.532 % Падежът на ползваните суми е до размера на кредитния лимит е 360 дни. Крайният срок на договора е 30.09.2022 г. Обезпечение по договора са автомобилите, финансирани от кредитната линия.

25.3.3. Други заеми и финансираня

	Текущи		Нетекущи			
	2020	2019	2020	2019		
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.		
Други дългосрочни заеми и финансираня	25.3.5	24 403	11 982	25.3.4	6 291	14 090

25.3.4. Други дългосрочни заеми и финансираня

	2020	2019
	хил. лв.	хил. лв.
Дългосрочни заеми	5 950	13 437
Финансираня по оперативни програми	341	653
	6 291	14 090

Други дългосрочни заеми са получени от трети лица – търговски дружества при годишни лихвени равнища от 3% до 8% в зависимост от срочността на кредита. Получените заеми не са обезпечени с активи на Групата. Плащанията по тях се извършват във валутата, в която са отпуснати.

Финансиранията се отнасят до придобити активи Станция за геофизични изследвания в нефтени и газови сондажи, Станция за сондажни геофизични изследвания в нефтени и газови сондажи по договор между "Проучване и добив на нефт и газ" АД и ГД „Европейски фондове за конкурентоспособност” - Управляващ орган на ОПК към Министерство на икономиката и енергетиката - правопреемник на ИАНМСП, относно договор за безвъзмездна финансова помощ № 2ТМГ-02-21/13.06.2011 г. по оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика 2007-2013”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие, и други.

25.3.5. Други краткосрочни заеми

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Краткосрочните заеми	24 168	11 640
Финансирания по оперативни програми	235	342
	24 403	11 982

Краткосрочните заеми са получени при годишни лихвени равнища от 3% до 8% в зависимост от срочността на кредита. Заемите са класифицирани според крайния им срок за погасяване, който е през 2021 г. Справедливата стойност на получените заеми не е определяна по отделно, тъй като ръководството счита, че балансовата им стойност дава реална представа за тяхната справедлива стойност.

25.4. Депозити от банки

	Текущи	
	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Безсрочни депозити от местни банки		
-В български лева	24 196	7 206
-В чуждестранна валута	7 688	5 182
Срочни депозити от местни банки в български лева	22 000	-
Безсрочни депозити от чуждестранни банки в чуждестранна валута	9 204	4 630
Безсрочни депозити от чуждестранни банки в български лева	70	220
Срочни депозити от чуждестранни банки в чуждестранна валута	489	363
Срочни депозити от местни банки в чуждестранна валута	2 445	1 814
	66 092	19 415

25.5. Задължения по споразумения за обратно изкупуване на ценни книжа

Към 31 декември 2020 г. Групата има сключени споразумения с клауза за обратно изкупуване на ценни книжа с български дружества на обща стойност 15 449 хил. лв. (2019 г.: 13 160 хил. лв.), в това число и натрупани задължения по лихви по тях. Падежът на тези споразумения е до края на 2021 г.

25.6. Търговски задължения

	Текущи		Нетекущи	
	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Търговски задължения	112 022	109 235	1 114	18

Нетната балансова стойност на търговските задължения се приема за разумна приблизителна оценка на справедливата им стойност.

26. Задължения към осигурени лица

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Привлечени средства на доброволен пенсионен фонд	96 476	94 066
Привлечени средства на професионален пенсионен фонд	134 329	130 950
Привлечени средства на универсален пенсионен фонд	1 331 017	1 235 339
	1 561 822	1 460 355

Чистата стойност на активите на фондовете, управлявани от дъщерното дружество ПОАД ЦКБ-Сила към 31 декември 2020 г. е 1 561 822 хил. лв. Увеличението в размер на 101 467 хил. лв. спрямо задълженията към 31 декември 2019 г. основно се дължат на постъпления от положителен доход от инвестирането на средствата на осигурените лица, реализиран през 2020 г., постъпления от осигурителни вноски и намаление на изплатените суми по осигурителни договор.

Изменението в нетните активи в наличност за доходи е в резултат на:

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
В началото на периода	1 460 355	1 295 894
Постъпили осигурителни вноски	159 474	156 043
Постъпили суми от пенсионни фондове, управлявани от други пенсионно осигурителни дружества	41 442	44 318
Средства на лица възобновили осигуряването си в УПФ по реда на чл. 124а от КСО	80	99
Прехвърлени средства на лица от пенсионни схеми на ЕС, на ЕЦБ или на ЕИБ	2	2
Общо увеличение от осигурителни вноски	200 998	200 462
Доход от инвестиране средствата на фонда	30 687	69 522
Резултат от инвестиране на средствата на фонда	30 687	69 522
Изплатени пенсии	(139)	(134)
Еднократно изплатени суми на осигурени лица	(6 330)	(5 221)
Средства за изплащане на наследници на осигурени лица	(3 443)	(2 656)
Средства за превеждане в НОИ	(4 716)	(4 509)
Изплатени суми по осигурителни договори	(14 628)	(12 520)
Преведени суми на осигурени лица, преминали в други пенсионни фондове	(84 557)	(67 317)
Средства на лица променили осигуряването си по реда на чл.46 от КСО	(14 110)	(9 733)
Преведени данъци	(125)	(114)
Преведени суми на държавния бюджет	(28)	-
Преведени суми на осигурени лица към схеми на ЕС, на ЕЦБ или на ЕИБ	(17)	(2)
Прехвърлени средства в пенсионен резерв	(86)	(50)
Встъпителна такса	(8)	(12)
Такса за обслужване	(179)	(201)
Такса от доходността - 9%	(337)	(383)
Такса за обслужване (2020: 3.75%; 2019: 3.75%)	(5 683)	(5 527)
Инвестиционна такса (2020: 0.75%; 2019: 0.75%)	(10 450)	(9 654)
Такса за изтегляне	(10)	(10)
В края на периода	1 561 822	1 460 355

Нетните активи в наличност за доходи са разпределени както следва:

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Индивидуални партии	1 560 607	1 459 150
Резерв за гарантиране на минимална доходност	1 215	1 205
Нетни активи в наличност за доходи	1 561 822	1 460 355

27. Възнаграждения на персонала

27.1. Разходи за персонала

Разходите за възнаграждения на персонала се състоят от текущи заплати и възнаграждения, разходи за социални осигуровки, неизползвани отпуски и провизии за пенсии, както следва:

	2020	2019
	хил. лв.	хил. лв.
Разходи за заплати	(110 327)	(111 885)
Разходи за социални осигуровки	(19 211)	(19 559)
Разходи за персонала	(129 538)	(131 444)

27.2. Пенсионни и други задължения към персонала

Пенсионните и други задължения към персонала, признати в консолидирания отчет за финансовото състояние, се състоят от следните суми:

	2020	2019
	хил. лв.	хил. лв.
Нетекущи:		
Провизии за пенсии	4 959	4 861
Нетекущи пенсионни задължения към персонала	4 959	4 861
Текущи:		
Задължения към персонала	9 794	12 720
Задължения към осигурителни институции	2 978	2 919
Провизии за пенсии	843	1 075
Текущи пенсионни и други задължения към персонала	13 615	16 714

Текущата част от задълженията към персонала представляват задължения към служители на Групата, които следва да бъдат уредени през 2021 г.

При определяне на пенсионните задължения са използвани актюерски допускания. Ръководството на Групата е направило предположения след консултации с независими актюери, които са използвани при определянето на размера на задълженията за изплащане на дефинирани доходи за отчетните периоди и се считат за възможно най-добрата преценка на ръководството. Действителните резултати обаче могат да се различават от направените предположения.

Разходите за възнаграждения на персонала са представени на ред Оперативни и административни разходи в Консолидирания отчет за печалбите или загубите и другия всеобхватен доход.

Промените в провизиите за обезщетения при пенсиониране съгласно Кодекса на труда през годината са представени, както следва:

	2020	2019
	хил. лв.	хил. лв.
Задължения за изплащане на дефинирани доходи	5 936	5 241
Разходи за текущ трудов стаж	625	568
Разходи за лихви	94	133
Преоценки - актюерски загуби от промени в демографските и финансовите предположения	(138)	449
Изплатени доходи	(715)	(505)
	5 802	5 886

28. Застрахователни технически резерви и презастрахователни активи

Застрахователни технически резерви	Пояснение	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Резерви от дейност по Общо застраховане	28.1	258 376	262 933
Резерви от дейност по Животозастраховане	28.2	1 766	1 952
		260 142	264 885

Застрахователните резерви към 31.12.2020 г. са заделени в хода на застрахователната дейност на Групата, извършвана чрез ЗАД Армеец (общо застраховане) и ЗЕАД ЦКБ Живот (животозастраховане).

Адекватност на резервите

Периодично актюерите на Групата правят оценка дали общо формираните резерви, намалени с отсрочените аквизиционни разходи са достатъчни, за да покрият евентуални бъдещи плащания. Съгласно изискванията на регулаторните органи сумата на така формираните резерви трябва да бъде обезпечена напълно с инвестиции във високоликвидни активи.

При оценката за адекватност на резервите се взимат под внимание паричните потоци, насочени за плащане на обезщетения, парични потоци, генерирани от събрани премии, изплатени комисионни.

28.1. Резерви от дейност по Общо застраховане

Пояснение		31.12.2020			31.12.2019		
		Застрахователни резерви	Презастрахователни активи	Нето	Застрахователни резерви	Презастрахователни активи	Нето
		хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
Пренос-премиен резерв	28.1.1	87 854	(19 896)	67 958	97 869	(18 454)	79 415
Резерв за предстоящи плащания	28.1.2	169 153	(59 847)	109 306	163 214	(62 673)	100 541
Резерв за неизтекли рискове	28.1.3	6	-	6	419	-	419
Резерв за бонуси и отстъпки	28.1.5	1 363	(636)	727	1 431	(664)	767
		258 376	(80 379)	177 997	262 933	(81 791)	181 142

28.1.1. Пренос-премиен резерв

Пренос-премиеният резерв към 31.12.2020 г., в размер на 87 854 хил. лв. (2019: 97 869 хил. лв.), е образуван за покриване на претенциите и административните разходи, които се очаква да възникнат след края на отчетния период по действащите към момента на оценка застрахователни или презастрахователни договори.

Размерът на пренос-премиения резерв е определен по метода на „точната дата“, съгласно който в резерва се включва частта от премиения приход, отнасяща се за времето между края на отчетния период и датата, на която изтича срока на застрахователния договор. Групата формира пренос-премиения си резерв на база начислените застрахователни премии, от които са приспаднати върнатите премии и отписани вземания по предсрочно прекратени договори, както и премиите по договори с изтекъл към датата на отчета срок. Предвид че застрахователят не провежда политика за отсрочване на аквизиционните си разходи, последните се признават в

момента на сключване на застрахователния договор и се приспадат от начисления премиен приход при изчисление на пренос-премийния резерв.

Базата за образуване на резерва съответства на счетоводно признатия премиен приход. Като премиен приход се признава сумата, дължима от застрахователя за целия застрахователен период, която Групата има право да получи по силата на сключените през отчетната година договори. В начисления премиен приход се включват всички дължими за целия срок на действие на полицата вноски, като при многогодишни полици с разсрочено плащане на премията, поредната годишна вноска се начислява в момента на падежирането ѝ.

28.1.2. Резерв за предстоящи плащания

Резервът за предстоящи плащания към 31.12.2020 г., в размер на 169 153 хил. лв. (2019: 163 214 хил. лв.), се образува за покриване на обезщетения, суми и други плащания по силата на застрахователни или презастрахователни договори, както и на свързаните с тях разходи, по претенции, възникнали преди края на отчетния период, независимо дали са предявени или не, и които не са платени към същата дата. Стойността на резерва съответства на оценката на очакваните разходи за уреждане на всички претенции по събития, настъпили до края на отчетния период, включваща и прогнозната размер на непредявените претенции. Резервът за предстоящи плащания включва следните компоненти:

- предявени, но неизплатени претенции;
- възникнали, но непредявени претенции;
- разходи за уреждане на претенциите

Резерв за предявени, но неизплатени претенции (RBNS):

Стойността на RBNS е изчислена по метода „Претенция по претенция“, като включва очаквания размер на плащанията за всяка предявена, неизплатена претенция.

За предявените щети по съдебни искове, по които няма влезли в сила решения, за застраховки с достатъчно представителни данни, се прилагат корекционни коефициенти, изчислени съгл. чл.90, ал. 12 от Наредба № 53. Към 31.12.2020 г. корекционни коефициенти са приложени към предявените щети по съдебни искове по застраховки: „Каско“, „Гражданска отговорност на автомобилиста“, „Пожар и природни бедствия“ и „Обща гражданска отговорност“.

Когато обезщетението за вреда се изплаща под формата на анюитет, стойността на резерва е изчислена по признати актюерски методи, отчитайки срока на анюитета, стойността на периодичното плащане, възрастта на лицето и при използване на таблици за смъртност и безрисковата лихвена крива, публикувана от EIOPA. Съгласно съдебни решения по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, към 31.12.2020 г. Групата изплаща пет анюитетни претенции.

Резерв за възникнали, но непредявени претенции (IBNR):

Резервът включва очаквания размер на непредявените претенции, възникнали преди края на отчетния период. За определяне на IBNR резерва е използван верижно-стълбов метод, базиран на акумулираната стойност на платените или на предявените претенции. По всички видове застраховки Групата разполага с данни за достатъчно продължителен период, за да се обхване пълния цикъл от развитие на претенциите, както и за да се използват статистически методи на изчисление. Стойността на резерва е определена отделно за дейността по активно презастраховане и директен бизнес.

По застраховка „Каско“ поради наличието на значителния обем на възстановените суми от регреси и достатъчно данни, на база на които да се прогнозира бъдещите приходи, Групата намалява резерва за възникнали, но непредявени щети с очакваните възстановявания по регреси. Последните са изчислени по верижно-стълбов метод на база възстановените суми по регреси за последните 11 години.

По застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите резервът за непредявени претенции е изчислен отделно за имуществени и неимуществени вреди. Стойността на резерва е изчислена на база данни за периода 2010 – 2020 г. Изчислението на резерва е извършено чрез

верижно-стълбов метод на база акумулирани исторически стойности на предявените и изплатени претенции, при използване на средно претеглени коефициенти на развитие, като на двата подхода /на платени и предявени претенции/ е дадена еднаква тежест при определяне на крайния размер на резерва. Използваният метод за изчисление на резерва по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, е одобрен с Решение № 156 - ОЗ от 29.03.2020 г.

Към 31.12.2020 г. Групата не е образувала резерв за възникнали, но непредявени щети за застраховки: „Заболяване“, „Релсови превозни средства“, „Щети на имущество“, „Кредити“, „Гаранции“ и застраховка „Правни разноси“, предвид липса на необходимост от заделяне на такъв, с оглед историческите данни и резултатите получени при извършените изчисления.

Резерв за разходите за уреждане на претенции

Стойността на резерва за разходи за ликвидация е изчислена на база средни за една претенция очаквани разходи за ликвидация.

28.1.3. Резерв за неизтекли рискове

Резервът за неизтекли рискове към 31.12.2020 г., в размер на 6 хил. лв. (2019: 419 хил. лв.), се образува, когато очакванията за развитието на риска и разходите по действащите полици към края на отчетния период превишават размера на заделения пренос-премиен резерв.

По застраховка по раздел II, буква „А“, т. 10.1 от приложение № 1 към Кодекса за застраховането, когато сумата от очакваната крайна загуба и оперативните разходи по класа застраховка за съответната подписваческа година надвишават спечелената премия, Групата заделя резерв за неизтекли рискове в размер, равен на разликата между очакваната крайна загуба и оперативните разходи, от една страна, и заделения пренос-премиен резерв, от друга.

28.1.4. Запасен фонд

Към края на предходната 2019 г. и към 31.12.2020 г. Групата не е образувала запасен фонд за дейността по общо застраховане.

28.1.5. Резерв за бонуси и отстъпки

Резервът за бонуси и отстъпки в размер на 1 363 хил. лв. (2019 г: 1 431 хил. лв.) се формира за всички договори, при които е предвидено връщане на премия при реализиран положителен резултат след изтичането им или е договорено финално уравниване на премията на базата на реализираните рискове през срока на застраховката.

Стойността на резерва е определена отделно за всяка полица с клауза за участие в резултата, като за всички действащи към момента на изчисление на резерва застраховки, спечелената премия е умножена с усреднен коефициент за връщане на премията, изчислен на базата на исторически данни. Към 31.12.2020 г. е приложен коефициент от 10%. За всички изтекли договори е изчислен конкретния размер на премията, подлежащ на връщане или когато не са налични достатъчни данни е приложен горния подход.

28.2. Резерви от дейност по Животозастраховане

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Математически резерв	593	542
Пренос-премиен резерв	829	1 137
Резерв за предстоящи плащания	344	273
	1 766	1 952

Застрахователните резерви от дейност Животозастраховане на Групата за 2020 г. са формирани при спазване на изискванията на Наредба № 53 от 23.12.2016 г. за изискванията към отчетността, оценката на активите и пасивите и образуването на техническите резерви на застрахователите, презастрахователите и Гаранционния фонд.

Използвани са следните основи при изчисляването на техническите резерви към 31.12.2020 г.:

За **пренос-премийния резерв** са използвани данни от действащите полици, издадени от Групата и признати като премиен приход за периода от началото на дейността до 2020 година. Към 31.12.2020 г. тези данни са изравнени със счетоводните данни.

За **резерва за предявени и неизплатени претенции** (предстоящи плащания) са използвани данни за постъпилите и неизплатени искове по полици към 31.12.2020 г. от регистъра на щетите в Групата, предоставени от направление „Застрахователни плащания“. По предявените по съдебен ред претенции са включени суми за съдебни разноски и лихви по делата.

За **резерва за възникнали, но непредявени претенции**, са използвани верижно-стълбовидни статистически методи.

За **математическия резерв** е използван проспективен метод по отношение на действащите към 31.12.2020 г. групови и индивидуални спестовни полици „Живот“.

Допълнителен **резерв за неизтекъл риск** не е заделен по застраховка „Заболяване“, защото резултатът по Приложения № 6 от Наредба 53 е положителен за 2019 г., но през 2020 г. е отрицателен. Съгласно същата Наредба изискването за заделяне на този вид резерв е резултатът да е отрицателен в последните 3 години, включително текущата

Запасен фонд не е формиран, защото през предходните години не се наблюдава съществено отклонение в размера на нетните квоти на щетите.

Резерв за бонуси и отстъпки не е заделян, тъй като по условията на застрахователните договори и вътрешните правила в Групата, бонуси и отстъпки се правят само в случаите на подновяване на полица от страна на застрахованото лице и изчисляване на квотата на щета по изтеклата полица.

Използвани са следните методи за изчисляване на резервите:

Пренос-премийният резерв е заделен по метода на точната дата (съгласно чл. 84 ал. 2 от Наредба № 53). Размерът на резерва възлиза на 829 хил. лева. (2019: 1 137 хил. лева).

Резервът за предстоящи плащания е формиран при спазване на изискванията на Наредба № 53. Той включва сумите за предявени и неизплатени претенции, възникнали и непредявени претенции (IBNR) и резерв за разходи за уреждането на претенциите. Няма дължими разходи за уреждането на претенциите, свързани с висящите плащания.

За резерва за предявени и неизплатени претенции е използван методът „Претенция по претенция“, съгласно чл. 90 ал.1 от Наредба № 53. Допълнително, съгласно чл. 90 ал. 2 от претенциите по застрахователни договори, предявени по съдебен ред, за които Групата е уведомена и по които няма произнасяне на Съда, са включени в резерва за висящи плащания с цената на исковете, заедно с дължимите лихви и известните разноски по делата. Предвид малкия брой на съдебни искове - 3 броя, коефициент по алинея 12 на чл. 90 не е прилаган. Общият резерв за предявени и неизплатени претенции е 344 хил. лв., като основната сума се дължи на Допълнителна застраховка.

По отношение на валутата на резервите, всички действащи към 31.12.2020 г. полици са в евро или лева, така че за покритието на brutния размер на застрахователните резерви за дейност животнозастраховане са използвани левови активи.

29. Задължения по застрахователни и презастрахователни договори

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Застрахователни технически резерви		
Задължения по застраховане	11 559	13 430
Задължения по презастраховане	8 820	9 068
Разчети с Гаранционен фонд	768	483
Други застрахователни разчети	-	139
	21 147	23 120

30. Лизингови задължения

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Задължения по лизингови договори – нетекуща част	199 599	146 852
Задължения по лизингови договори – текуща част	50 545	48 489
Задължения по лизингови договори	250 144	195 341

Детайлна информация за групите активи с право на ползване е представена в пояснение 8.

С изключение на краткосрочните договори за лизинг и лизинга на активи с ниска стойност, всеки лизинг е отразен в консолидирания отчет за финансовото състояние като актив с право на ползване и задължение по лизинг. Променливите лизингови плащания, които не зависят от индекс или променливи проценти (например, лизингови плащания, базирани на процент от продажбите на Групата), се изключват от първоначалното оценяване на пасива и актива по лизинга.

Всеки лизинг обикновено налага ограничение, че активите с право на ползване могат да бъдат използвани само от Групата, освен ако Групата има договорно право да преотдава под наем актива на трето лице. Лизинговите договори или не могат да бъдат отменени, или могат да бъдат отменени само при заплащане на значителни санкции за предсрочно прекратяване. Някои лизингови договори съдържат опция за удължаване на лизинговия договор за следващ срок. Забранено е на Групата да продава или залага конкретни наети активи като обезпечение. Съгласно договор за лизинг на летателни апарати и помещения, Групата трябва да поддържа наетите активи в добро състояние и да ги върне в първоначалното им състояние или съгласно договорени изисквания след изтичане на лизинговия договор. Групата е длъжна да застрахова наетите активи и да заплаща такси за поддръжка в съответствие с договорите за лизинг.

През периода дружеството е извършило плащания по лизингови договори в размер на 21 885 хил. лв. (2019 г.: 39 737 хил. лв.).

Бъдещите минимални лизингови плащания към 31 декември 2020 г. са както следва:

	Дължими минимални лизингови плащания						Общо
	до 1	1-2	2-3	3-4	4-5	над 5	
	година	години	години	години	години	години	
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
31 декември 2020 г.							
Лизингови плащания	59 924	55 350	40 336	29 983	28 063	78 871	292 527
Финансови разходи	(9 379)	(8 966)	(6 645)	(5 156)	(3 989)	(8 248)	(42 383)
Нетна настояща стойност	50 545	46 384	33 691	24 827	24 074	70 623	250 144

Лизингови плащания, които не отговарят на условията за признаване на задължение, са отчетени в печалбата или загубата за периода и представени в пояснение 40 Оперативни и административни разходи.

Бъдещите минимални лизингови плащания към 31 декември 2019 г. са както следва:

	Дължими минимални лизингови плащания						Общо
	до 1	1-2	2-3	3-4	4-5	над 5	
	година	години	години	години	години	години	
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
31 декември 2019 г.							
Лизингови плащания	56 275	50 237	37 994	25 565	15 498	34 519	220 088
Финансови разходи	(7 786)	(5 678)	(3 886)	(2 429)	(1 668)	(3 300)	(24 747)
Нетна настояща стойност	48 489	44 559	34 108	23 136	13 830	31 219	195 341

Лизингови плащания, които не отговарят на условията за признаване на задължение, са отчетени в печалбата или загубата за периода и представени в пояснение 40 Оперативни и административни разходи.

31. Данъчни задължения

Данъчните задължения включват:

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Корпоративен данък	1 597	1 889
Задължения за данък добавена стойност	1 324	1 241
Данък застрахователни премии	859	-
Акциз за внасяне	208	270
Други данъци	1 988	2 320
	5 976	5 720

32. Други задължения

Другите задължения могат да бъдат обобщени, както следва:

		Краткосрочни		Дългосрочни	
		2020 хил. лв.	2019 хил. лв.	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Други задължения	32.2	69 284	69 507	32.1	6 168 5 080

32.1. Други дългосрочни задължения

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Финансиране за закупуване на нетекущи активи	715	993
Финансиране трансевропейски транспортни мрежи	18	19
Провизии	1 679	1 772
Други	3 756	2 296
	6 168	5 080

Групата участва в Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на Българската икономика BG161P003-1.1.04 Подкрепа за внедряване в производство на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги“.

Програмата включва закупуване на:

- Трислойна линия за раздувно фолио и
- Поточна технологична линия от инсталация за ленти, станове и конфекция за тъкани изделия.

Към 31 декември 2020 г. Групата е бенефициент по силата на Решение за отпускане на финансова помощ за действие от 10 юни 2009 г. за отпускане на финансова помощ от Общността за проекти от общ интерес „Проучвания във връзка с проект за разширяване на пристанищен терминал Леспорт като част от пристанище Варна по отношение на прилагането на европейските стандарти в България“ – 2008-BG-90300-S в областта на трансевропейските транспортни мрежи (INEA).

32.2. Други краткосрочни задължения

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Продадени самолетни билети	18 664	20 121
Получени аванси	14 904	7 991
Гаранции	5 229	2 690
Задължения по концесионни възнаграждения	1 114	1 361
Други	29 373	37 344
	69 284	69 507

Задълженията по продадени билети в размер на 18 664 хил. лв. (2019 г.: 20 121 хил. лв.) представляват извършени продажби на самолетни билети, за които към датата на консолидирания финансов отчет не е настъпил момента на фактическо предоставяне на услугата т.е. извършване на превоза.

33. Приходи от нефинансова дейност

Приходите от нефинансова дейност на Групата могат да бъдат анализирани, както следва:

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Приходи от извършени самолетни полети	106 595	261 143
Приходи от продажба на продукция	36 588	77 108
Приходи от услуги	60 531	53 016
Приходи от продажба на стоки	94 325	133 486
Други	81 203	70 320
	379 242	595 073

34. Печалба от продажба на нетекущи активи

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Приходи от продажба на нетекущи активи	8 426	3 089
Балансова стойност на продадени нетекущи активи	(5 604)	(2 455)
	2 822	634

35. Приходи от застраховане

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Приходи от застрахователни премии	201 103	219 823
Приходи от презастраховане	147 899	113 875
Приходи от регреси	11 987	10 439
Приходи от освободени застрахователни резерви	4 741	4 897
Други приходи от застраховане	4 804	51 323
	370 534	400 357

35.1

35.1. Приходи от застрахователни премии

	2020 хил. лв.	2020 %	2019 хил. лв.	2019 %
Каско	120 771	60.05%	126 166	57.39%
Отговорности МПС	39 868	19.82%	54 680	24.87%
Пожар и природни бедствия	18 698	9.30%	15 435	7.02%
Помощ при пътуване	2 049	1.02%	5 535	2.52%
Злополука	3 271	1.63%	4 459	2.03%
Обща гражданска отговорност	2 713	1.35%	2 942	1.34%
Разни финансови загуби	4 485	2.23%	2 655	1.21%
Допълнителна застраховка	2 197	1.09%	2 157	0.98%
Каско на летателни апарати	3 472	1.73%	2 442	1.11%
ГО свързана с летателни апарати	639	0.32%	665	0.30%
Товари по време на превоз	1 403	0.70%	1 420	0.65%
Каско на плавателни съдове	760	0.38%	774	0.35%
Кредити и лизинг	444	0.22%	75	0.03%
Болнична помощ / Заболяване	151	0.08%	163	0.07%
Живот и рента	136	0.07%	124	0.06%
ГО свързана с плавателни съдове	34	0.02%	66	0.03%
Щети на имущество	10	0.00%	62	0.03%
Застраховка на гаранции	2	0.00%	3	0.01%
	201 103	100%	219 823	100%

36. Разходи по застраховане

		2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Разходи по презастраховане		(170 114)	(178 476)
Изплатени застрахователни суми и обезщетения	36.1	(90 298)	(115 900)
Аквизиционни разходи		(45 116)	(49 716)
Разходи за ликвидация на щети		(5 351)	(6 730)
Други застрахователни разходи		(10 124)	(6 451)
		(321 003)	(357 273)

36.1. Изплатени застрахователни суми и обезщетения

През 2020 г. и 2019 г. са изплатени следните обезщетения по групи застраховки:

	2020 изплатени обезщетения хил. лв.	2020 относителен дял %	2019 изплатени обезщетения хил. лв.	2019 относителен дял %
Каско	(57 565)	63.75%	(68 025)	58.68%
Отговорности МПС	(24 252)	26.86%	(34 457)	29.73%
Щети на имущество	(8)	0.01%	(8)	0.01%
Помощ при пътуване	(1 554)	1.72%	(2 942)	2.54%
Злополука	(1 615)	1.79%	(1 974)	1.70%
Каско на летателни апарати	-	0.00%	(193)	0.17%
Каско на плавателни съдове	(163)	0.18%	(255)	0.22%
Застраховка заболяване	(70)	0.08%	(254)	0.22%
Допълнителна застраховка	(126)	0.14%	(297)	0.26%
Животозастраховане	(71)	0.08%	(246)	0.21%
Обща гражданска отговорност	(433)	0.48%	(198)	0.17%
Товари по време на превоз	(36)	0.04%	(92)	0.08%
Пожар и природни бедствия	(4 399)	4.87%	(6 940)	5.99%
ГО свързана с летателни апарати	-	0.00%	(19)	0.02%
ГО свързана с плавателни съдове	(6)	0.01%	-	0.00%
	(90 298)	100.00%	(115 900)	100.00%

37. Приходи от лихви

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Приходи от лихви по видове източници:		
Предприятия	79 706	89 826
ДЦК	44 691	44 118
Банки	2 987	7 395
Граждани	50 094	49 459
Други	2 164	2 826
	179 642	193 624

38. Разходи за лихви

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Разходи за лихви по видове източници:		
Предприятия	(21 390)	(14 298)
Граждани	(6 157)	(8 780)
Банки	(8 492)	(10 332)
Други	(9 860)	(16 439)
	(45 899)	(49 849)

39. Нетен резултат от операции с финансови инструменти

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Печалба от операции с ценни книжа и инвестиции	698 603	416 855
Приходи от дивиденди от финансови инструменти	18 929	20 773
Загуба от операции с ценни книжа и инвестиции	(649 250)	(346 814)
Нетен резултат от операции с финансови инструменти	68 282	90 814

40. Оперативни и административни разходи

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Разходи за външни услуги	(116 468)	(212 182)
Разходи за материали	(55 262)	(114 986)
Отчетна стойност на продадените стоки	(95 403)	(122 446)
Разходи за персонала (пояснение 27)	(129 538)	(131 444)
Разходи за амортизация и обезценка на нефинансови активи	(114 171)	(91 346)
Изменение на запасите от продукция и незавършено производство	1 130	351
Обезценка на вземания	(54 895)	(62 962)
Други разходи	(45 685)	(59 115)
	(610 292)	(794 130)

Възнагражденията за ангажименти за независим финансов одит на дружествата в Групата за 2020 г., извършвани от регистрирани одитори, са в размер на 2 516 хил. лв. През годината са предоставяни данъчни консултации или други услуги, несвързани с одита, извършвани от регистрирани одитори, за които са начислени възнаграждения в размер на 238 хил. лв. Настоящото оповестяване е в изпълнение на изискванията на чл. 30 от Закона за счетоводството.

41. Други финансови приходи, нетно

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Приходи от такси и комисионни, нетно	65 419	65 656
Нетен резултат от промяна на валутни курсове	(22 117)	193
Други финансови приходи / (разходи)	1 727	(767)
	45 029	65 082

41.1. Приходи от такси и комисионни

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Банкови преводи в страната и чужбина	27 005	29 399
Обслужване на сметки	17 438	16 594
Отпускане и погасяване на кредити	4 431	7 865
Обслужване на задбалансови ангажменти	995	1 002
Други приходи от такси и комисионни, различни от банкови	16 715	15 787
Други приходи	13 546	10 573
Общо приходи от такси и комисионни	80 130	81 220

41.2. Разходи от такси и комисионни

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Банкови преводи в страната и чужбина	(9 861)	(10 049)
Обслужване на сметки	(1 166)	(1 212)
Освобождаване на ценни пратки	(882)	(781)
Сделки с ценни книжа	(202)	(52)
Други разходи за такси и комисионни, различни от банкови	(1 252)	(2 191)
Други разходи	(1 348)	(1 279)
Общо разходи за такси и комисионни	(14 711)	(15 564)

42. Разходи за данъци върху дохода

Очакваните разходи за данъци, базирани на приложимата данъчна ставка в размер на 10 % (за 2019 г.: 10 %), и действително признатите данъчни разходи/приходи в печалбата или загубата могат да бъдат равнени, както следва:

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Печалба за периода преди данъчно облагане	36 599	81 598
Данъчна ставка	10%	10%
Очакван разход за данъци	(3 660)	(8 160)
Нетен ефект от корекции на счетоводния резултат за данъчни цели	(45)	1 540
Текущ разход за данъци върху дохода	(3 705)	(6 620)
Изменение на отсрочените активи/ (пасиви)		
Начисление и обратно проявление на данъчни временни разлики	(11)	(197)
Разходи за данъци върху дохода	(3 716)	(6 817)
Отсрочени данъчни (разходи)/приходи, признати в другия всеобхватен доход	(9 202)	101

Пояснение 12 предоставя информация за отсрочените данъчни активи и пасиви, включваща стойностите, признати в другия всеобхватен доход.

43. Сделки със свързани лица

Свързаните лица на Групата включват собствениците, асоциирани и съвместни предприятия и ключов управленски персонал. Ако не е изрично упоменато, транзакциите със свързани лица не са извършвани при специални условия. Разчетните суми обикновено се уреждат по банков път, в брой или чрез прихващане.

43.1. Сделки с асоциирани, съвместни и други предприятия извън група

Продажба на стоки и услуги, приходи от лихви и други приходи	2020	2019
	хил. лв.	хил. лв.
Продажба на продукция	555	764
- асоциирани предприятия	223	-
- съвместни предприятия	-	1 797
- други свързани лица		
Продажба на стоки	293	330
- асоциирани предприятия	269	10 607
- други свързани лица		
Продажба на услуги	10 657	11 409
- асоциирани предприятия	-	26
- съвместни предприятия	741	2 293
- други свързани лица		
Приходи от лихви	230	294
- съвместни предприятия	5	27
- асоциирани предприятия	984	5 766
- други свързани лица		
Други приходи	-	49
- съвместни предприятия	20	132
- асоциирани предприятия	37	1 665
- други свързани лица		

Покупки на услуги и разходи за лихви	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Покупки на услуги	(8 785)	(11 818)
- асоциирани предприятия	(5)	-
- съвместни предприятия	(1 095)	(13 514)
- други свързани лица		
Разходи за лихви	(35)	(37)
- асоциирани предприятия	(5)	-
- съвместни предприятия	(269)	(395)
- други свързани лица		

43.2. Сделки с ключов управленски персонал

Ключовият управленски персонал на Инвест Кепитъл АД включва членовете на съвета на директорите на дружеството майка. Възнагражденията на ключовия управленски персонал включват следните разходи:

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Краткосрочни възнаграждения:		
Залати, включително бонуси	(528)	(669)
Разходи за социални осигуровки	(21)	(69)
Общо краткосрочни възнаграждения	(549)	(738)

44. Разчети със свързани лица в края на годината

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Дългосрочни вземания от:		
- собственици	2 099	1 700
- асоциирани предприятия	3 450	3 056
- други свързани лица	49 531	33 883
Общо дългосрочни вземания от свързани лица	55 080	38 639

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Краткосрочни вземания от:		
- асоциирани предприятия	961	1 072
- съвместни предприятия	1 264	-
- други свързани лица	98 458	210 846
Общо краткосрочни вземания от свързани лица	100 683	211 918

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Дългосрочни задължения към:		
- собственици	-	1
- асоциирани предприятия	5 010	4 135
- съвместни предприятия	236	312
- други свързани лица	10 429	8 038
Общо дългосрочни задължения към свързани лица	15 675	12 486

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Краткосрочни задължения към:		
- асоциирани предприятия	6 099	8 568
- съвместни предприятия	295	226
- други свързани лица под общ контрол	15 591	15 154
Общо краткосрочни задължения към свързани лица	21 985	23 948

45. Условни активи, условни пасиви и поети ангажименти

Към 31 декември 2020 г. и 2019 г. Групата има сключени договори за отпускане на банкови кредити на клиенти, чието бъдещо усвояване зависи от това дали кредитополучателите отговарят на определени критерии, включително дали не е регистрирано просрочие по предишни траншове на кредитите, предоставяне на обезпечение с определено качество и ликвидност и други.

Общата сума на условните задължения по отношение на банковата дейност на Групата са както следва:

	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Банкови гаранции в български лева	34 409	36 068
Банкови гаранции в чуждестранна валута	20 378	21 796
Неотменими ангажименти	250 952	261 677
Общо условни задължения	<u>305 739</u>	<u>319 541</u>

Във връзка с изискванията на МСФО 9, Групата е признала 1 004 хил. лв. задължения за провизии за очаквани кредитни загуби, свързани с условните задължения на Групата.

Условните задължения на Групата по отношение на небанковата дейност са както следва:

Групата е страна по търговски дела в Софийски градски съд във връзка с търговски договори от 2014 г. на обща стойност 14 909 хил. лв. Общата стойност на материалния интерес на тези съдебни дела е в размер на 24 931 хил. евро. На основание на фактическата и правна обстановка, правните консултанти на Групата очакват делата да се решат благоприятно за Групата.

През 2021 г. Дружество от Групата е обект на ревизия от страна на Общинска администрация и на 06.04.2021 г. е издаден ревизионен доклад, съгласно който са установени задължения в размер на 1.7 млн. лв. Групата е предприела процесуални действия за възражение срещу така установените задължения към датата на изготвяне на консолидирания финансов отчет.

Групата е страна по издадена банкова гаранция от търговска банка на стойност 100 хил. лв., 85 хил. евро както и акредитив на стойност 999 хил. щ. долара. Банковата гаранция е издадени във връзка с обезпечаване на търговски задължения на Групата.

Съгласно договор за концесия на пристанище за обществен транспорт с регионално значение „Пристис“ – публична общинска собственост, влязъл в сила от 01 април 2019 г. и със срок от 35 години, Групата има задължения да:

- извършва годишни концесионни плащания, състоящи се от две части – фиксирана част в размер на 48 900 лв. и променлива част в зависимост от извършената дейност;
- управлява и поддържа обекта на концесия на свой риск, съобразно добрата инженерингова и експлоатационна практика, с грижата на добър стопанин и в съответствие с изискванията на действащото законодателство, регламентиращо дейности и действия, произтичащи от договора за концесия;
- поддържа пристанището в експлоатационна годност и пристанищната инфраструктура в добро оперативно състояние като осъществява за своя сметка необходимите ремонти;
- извършва пристанищните услуги на свой риск, осигурявайки тяхната непрекъснатост не по-малко от 8 часа в денонощието;
- извършва инвестиции, съгласно предвидените годишни инвестиционни програми;
- реализира годишен товарооборот, определен в условни транспортни единици като условна транспортна единица е всеки обслужен на пристанището пътник и/или корабопосещение умножено по 10.

В изпълнение на договора за предоставяне на концесия за пристанище за обществен транспорт с регионално значение „Пристис“ – публична общинска собственост, на Групата е издадена банкова гаранция за добро изпълнение на концесионния договор, с размер от 100 хил. лева и срок на валидност до 1 март 2028 г.

Съгласно договор за концесия на „Пристанищен терминал Лом“ – част от пристанище за обществен транспорт Лом, Групата следва да поддържа банкови гаранции в установения размер:

- банкова гаранция за изпълнение на Инвестиционна програма за седма договорна инвестиционната година в размер на 103 хил. лв. със срок на валидност 31.10.2021 г.;
- банкова гаранция за добро изпълнение на задълженията по Концесионния договора, в размер на 455 хил. лв. със срок на валидност 27.09.2022 г.

Съгласно Концесионен договор за пристанищен терминал Балчик, Групата има поети задължения да експлоатира, поддържа и да извърши инвестиции за развитие на терминала; да изпълнява Годишни инвестиционни програми, да поддържа определен средногодишен товарооборот, да поддържа банкови гаранции за изпълнение за срока на договора и да прилага определена социална програма по отношение на персонала.

Концесионерът се задължава да предоставя и поддържа за всяка поредна година от действието на концесионния договор потвърдени, безусловни, неотменяеми банкови гаранции за срока на концесия, както следва:

- Гаранция на 430 хил. лв. (220 хил. евро.) за гарантиране изпълнението на концесионния договор, включително задълженията за плащане на концесионното възнаграждение, за товарооборот, за плащане на лихви и неустойки и други, определени в концесионния договор;

Съгласно Концесионен договор, касаещ пристанищен терминал Леспорт, Групата има поети задължения да експлоатира, поддържа и да извърши инвестиции за развитие на терминала; да изпълнява Годишни инвестиционни програми, да поддържа определен средногодишен товарооборот, да поддържа банкови гаранции за изпълнение за срока на договора и да прилага определена социална програма по отношение на персонала.

Концесионерът се задължава да предоставя и поддържа за всяка поредна година от действието на концесионния договор потвърдени, безусловни, неотменяеми банкови гаранции за срока на концесия, както следва:

- Гаранция за изпълнение на Инвестиционната програма в размер на 15 на сто от стойността на планираните инвестиции за съответната година;

Гаранция в размер на 501 хил. лв. (256 хил. евро.) за изпълнението на договора, включително изпълнението на договора, включително задължението за плащане на концесионно възнаграждение, товарооборот, задължението за плащане на лихви и неустойки, определени в договора.

46. Равнение на задълженията, произтичащи от финансова дейност

Промените в задълженията на Групата, произтичащи от финансова дейност, могат да бъдат класифицирани, както следва:

	Облигационни заеми хил. лв.	Банкови заеми хил. лв.	Други заеми хил. лв.	Общо хил. лв.
1 януари 2020	186 167	147 846	14 090	348 103
Парични потоци:				
Плащания на главници	-	(45 824)	(53 304)	(99 128)
Постъпления		26 006	10 505	36 511
Плащания на лихви	(6 261)	(3 286)	(6 086)	(15 633)
Непарични промени:				
Кредитна линия	-	32 604	-	32 604
Прихващания	-	(5 611)	-	(5 611)
Прекласифициране на заеми	4 649	6 776	41 086	52 511
31 декември 2020	184 555	158 511	6 291	349 357

	Облигационни заеми хил. лв.	Банкови заеми хил. лв.	Други заеми хил. лв.	Общо хил. лв.
1 януари 2019	187 890	156 471	18 262	362 623
Парични потоци:				
Плащания на главници	(1 723)	(108 260)	(1 239)	(111 222)
Постъпления	-	26 254	13 608	39 862
Плащания на лихви	-	(7 999)	(6 209)	(14 208)
Непарични промени:				
Кредитна линия	-	51 632	-	51 632
Прихващания	-	(11 714)	-	(11 714)
Прекласифициране на заеми	-	41 462	(10 332)	31 130
31 декември 2019	186 167	147 846	14 090	348 103

47. Безналични сделки

През представените отчетни периоди Групата е осъществила следните сделки, при които не са използвани пари или парични еквиваленти и които не са отразени в консолидирания отчет за паричните потоци от финансова дейност:

- През 2020 г. Групата е признала активи с право на ползване на обща стойност 171 358 хил. лв. (2019 г.: 35 869 хил. лв.);
- Във връзка с прилагането на МСФО 16 „Лизинг“ през 2019 г. Групата е признала активи с право на ползване на обща стойност 218 498 хил. лв.;
- Групата е извършила прихващания на насрещни вземания и задължения на обща стойност 2 483 хил. лв. (2019: 12 869 хил. лв.);
- Групата има сключено тристранно споразумение за стоково финансиране на автомобили с Уникредит Лизинг АД и БМВ Фертрийбс ГМБХ. Покупката на автомобили от БМВ Фертрийбс ГМБХ се финансира от Уникредит Лизинг АД, чрез директно плащане към доставчика. От своя страна, Уникредит Лизинг АД задължава Групата за размера на финансираните покупки. През 2020 г. сумата на заемите, които са получени от Уникредит Лизинг АД и за които не са използвани пари или парични еквиваленти е в размер на 61 822 хил. лв. (2019 г.: 92 004 хил. лв.). През годината са извършени прихващания в размер на 4 307 хил. лв. (2019 г.: 9 288 хил. лв.);
- През 2020 г. Групата е придобила по договори за финансов лизинг активи на обща стойност 51 хил. лв. (2019 г.: 246 хил. лв.) и е прехвърлила задължения по финансов лизинг в размер на 51 хил. лв. (2019 г.: 237 хил. лв.) към клиенти при продажба на автомобили.

- Групата е закрила задължения по получен заем (главница и лихва) от Ел Ей Комерс ЕООД чрез прихващане на търговски вземания в размер на 48 хил. лв.
- През 2020 г. Групата е придобила по договори за разсрочено плащане с Уникредит Лизинг ЕАД демонстрационни автомобили. Активите са включени в група „Стоки-Автомобили“. През 2020 г. сумата на финансирането по търговските сделки с Уникредит Лизинг АД, за която не са използвани пари или парични еквиваленти е в размер на 3 391 хил. лв. През годината са извършени прихващания по тристранни споразумения за продажба на автомобили в размер на 2 831 хил. лв.
- През 2020 г. Групата е прихванала свои задължения по получен заем към свързано лице срещу търговски вземания в размер на 59 хил. лв.
- Групата е била страна по общо 5 лизингови договора за закупуването на активи през 2020 г., за които не са използвани пари и парични еквиваленти в размер на 209 хил. лв. (2019 г.: 404 хил. лв.);
- През 2020 г., Групата е прехвърлила част от задълженията си по лизинг, като е продала правата за закупуване на автомобили, придобити по договори за финансов лизинг, за които не са използвани пари и парични еквиваленти в размер на 317 хил. лв. (2019 г.: 423 хил. лв.).

48. Категории финансови активи и пасиви

Балансовите стойности на финансовите активи и пасиви на Групата могат да бъдат представени в следните категории:

Финансови активи	Пояснение	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Финансовите активи, оценявани по справедлива стойност през печалбата или загубата	14		
- Български корпоративни акции, дялове и права		1 170 325	1 005 604
- Български корпоративни облигации		232 178	208 117
- Средносрочни български ДЦК		53 222	66 150
- Дългосрочни български ДЦК		27 381	45 143
- Ценни книжа, издадени или гарантирани в други държави		547 016	608 694
- Деривативи, държани за търгуване		4 788	28
Капиталови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	16		
- Котирани капиталови инструменти		29 731	21 313
- Некотирани капиталови инструменти		65 475	62 260
Дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15		
- Облигации		210 804	123 984
- Държавни ценни книжа		506 791	410 197
Дългови инструменти по амортизирана стойност:			
- Договори за заеми	13, 17.1	2 948 705	2 870 943
- Вземания по цесии	17.1	41 517	60 397
- Вземания по споразумения за обратно изкупуване	17.2	395 633	336 687
- Дългови инструменти по амортизируема стойност	17.3	465 563	357 228
- Вземания от свързани лица	44	155 763	250 557
- Търговски вземания	17.4	118 730	155 338
- Други	17	26 879	14 948
Намалени с: обезценка	17	(73 134)	(243 123)
- Пари и парични еквиваленти	22	2 224 254	2 142 125
		9 135 350	8 496 590

Финансови пасиви	Пояснение	2020 хил. лв.	2019 хил. лв.
Финансови пасиви, отчитани по амортизирана стойност	24	6 168 872	5 703 841
Задължения към депозанти	25.2, 25.3,	447 376	445 300
Заеми	25.3.3		
	25.4	66 092	19 415
Депозити от банки	25	61 835	48 942
Задължения по цесии	25.5	15 449	13 160
Задължения по споразумения за обратно изкупуване	30	250 144	195 341
Задължения по лизингови договори		113 136	109 253
Търговски и други задължения	44	37 660	36 434
Задължения към свързани лица		7 160 564	6 571 686
Деривативи, определени като хеджиращи инструменти на паричен поток (отчитани по справедлива стойност):	25.1	-	10 079
Деривативи		7 160 564	6 581 765

Вижте пояснение 4.19 за информация относно счетоводната политика за всяка категория финансови инструменти. Методите, използвани за оценка на справедливите стойности са описани в пояснение 50. Описание на политиката и целите за управление на риска на Групата относно финансовите инструменти е представено в пояснение 49.

49. Рискове, свързани с финансовите инструменти

Цели и политика на ръководството по отношение управление на риска

Вследствие на използването на финансови инструменти и в резултат на оперативната си и инвестиционна дейност, Групата е изложена на различни видове рискове – застрахователен риск, пазарен риск, риск от промени във валутния курс, лихвен риск, както и риск от промяната на конкретни цени. Управлението на риска на Групата се осъществява от управителния съвет на Групата. Приоритет на ръководството е да осигури краткосрочните и средносрочни парични потоци, като намали излагането си на риск. Дългосрочните финансови инвестиции се управляват, така че да имат дълготрайна възвращаемост.

Групата е изложена на различни видове рискове по отношение на финансовите инструменти. За повече информация относно финансовите активи и пасиви по категории на Групата вижте пояснение 48. Най-значимите финансови рискове, на които е изложена Групата са изброени по-долу.

49.1. Застрахователен риск

Застрахователен риск е рискът от настъпване на застрахователни събития в резултат на притежавания портфейл от застрахователни договори, при което размерът на щетите и на дължимите обезщетения да надхвърлят размера на заделените застрахователни резерви.

Това зависи от честотата, с която възникват застрахователните събития, вида застрахователен портфейл, размера на застрахователните обезщетения. За смекчаване на този риск от голямо значение има разнообразието на застрахователния портфейл и теорията на вероятностите.

Групата се стреми да прави относително равномерно разпределение на застрахователните договори, както и да анализира различните видове застрахователни рискове, като това намира отражение в общите условия. Посредством разнообразни методи за оценка и контрол Ръководител на отдел Вътрешен контрол извършва регулярна оценка на риска и наблюдава акумулацията на застрахователни суми по група клиенти и региони. Управлението на риска се осъществява от Дирекция Вътрешен контрол в сътрудничество с актюерите и ръководството на Групата.

Основните фактори, от които зависи положителния финансов резултат на Групата са квотата на щетимост, квотата на разходите и дохода от инвестиции.

Застрахователно – техническият риск е рискът от настъпване на застрахователно събитие, при което размерът на дължимото застрахователно обезщетение надхвърля очакванията за проявление на риска, изразено чрез размера на формираните застрахователни резерви, т.е. застрахователно техническият риск е налице, когато общата загуба за определен период от време е по-голяма от калкулираната премия и заделените резерви. Застрахователно – техническият риск се влияе от честотата и тежината на претенциите.

Всяко застрахователно дружество се стреми да гарантира, че за покриването на поетите от него задължения са заделени достатъчни по размер застрахователно технически резерви.

Групата управлява и изравнява поетите застрахователни рискове както в рамките на застрахователната съвкупност, така и извън нея. В рамките на застрахователната съвкупност това се постига чрез изравняване на поеманите рискове по време, по същество, по място, в рискови групи и чрез увеличаване броя на застрахованите единици, т.е. чрез проявление на закона за големите числа. Групата провежда системен анализ на поеманите рискове, тяхното времево и териториално диверсифициране, предлага нови застрахователни продукти и се стреми да включва постоянно нови единици в застрахователната съвкупност с добро очаквано проявление на риска.

Извън застрахователната съвкупност, Групата изравнява риска чрез използване на презастрахователни договори. Според спецификата на конкретните застрахователни продукти се определя избора на презастрахователен договор и съответните лимити на самозадържане. Управлението на застрахователния риск намира отражение и в прилагането на ограничения в подписваческите процедури – въведени са лимити на поемане на отговорност, изключване на рискове, върху които може да се влияе, използване на подходящи методи за оценка на необходимите премии и на бъдещите задължения, прилагане на презастрахователна програма и мониторинг върху застрахователната дейност. Независимо от презастрахователната защита, Групата не се освобождава от преките си задължения към застрахованите лица по отношение на прехвърлените рискове, в резултат от което съществува кредитен риск до степен, съответстваща на невъзможността презастрахователите по съответния презастрахователен договор да изпълнят своите финансови задължения по него. За да минимизира проявлението на този кредитен риск, Групата поддържа регистър с наличните данни за количествено измеримите показатели за финансовото състояние на своите контрагенти.

Групата предлага над 70 вида застрахователни продукта, като по този начин се стреми да постигне разнообразен и балансиран, агрегиран застрахователен портфейл. Десет от предлаганите продукти обхващат рискове в Автомобилното застраховане; 18 обхващат рискове в Имущественото застраховане; 40 – в застраховки на Отговорности, Злополука и Помощ при пътуване; 10 са застраховките по Транспортно застраховане и Финансови рискове и още редица други застраховки в различни направления на общото застраховане. Срокът на сключените договори в агрегирания застрахователен портфейл основно е едногодишен, но се наблюдават и такива договори в него, които са с по-кратък или по-дълъг срок от една година.

В Автомобилното застраховане се покриват основно рискове свързани с пътно-транспортни произшествия, природни бедствия и неправомерна човешка дейност. Рисковете биват материални и нематериални. Покриваните рискове обхващат в най-пълна степен нуждите от застрахователно покритие на собствениците, ползвателите и държателите на МПС. Териториалният обхват на застраховките включва цяла Европа.

В Имущественото застраховане се покриват основно рискове свързани с пожар, природни бедствия, авария на машини и съоръжения, неправомерна човешка дейност и др. При имуществените застраховки от съществено значение е оценката и презастрахователната защита по отношение на катастрофичните рискове. При оценката на тези рискове акцента се поставя върху адекватното определяне на застрахователната сума, осъществяваната превенция, периодичното извършване на огледи на застрахованите обекти. Предоставяното териториално покритие за тях е единствено за територията на Република България.

По застраховки Отговорности освен Обща гражданска отговорност се покриват голям брой Професионални отговорности, които в голямата си част са задължителни по силата на различни

нормативни актове. Покритието по тези застраховките се предоставя единствено за територията на Република България.

Застраховките по Злополука и Помощ при пътуване покриват рискове свързани със: смърт, трайна и временна нетрудоспособност на застрахованите лица, вследствие на злополука и асистирана помощ при рискови за здравето състояния. Предоставяното териториално покритие при различните продукти от тази група е различно и варира от покритие само за Република България до покритие за цял свят.

Ежегодно, гамата от предлагани застрахователни продукти се анализира, като в зависимост от резултатите по всеки един продукт, рисковият интерес на Групата, пазарните потребности и други фактори се извършва адаптиране, допълване на съществуващите продукти или разработване на нови продукти, с цел задоволяване на специфични потребности. Последното се извършва след задълбочен анализ на потребителското търсене и сегментиране на пазара.

Основното допускане, залегнало в оценките на задълженията, е че развитието на бъдещите претенции към Групата ще следва в най-общи линии опита от развитието на претенциите в миналите години. Това включва предположения за честотата и тежината на всяка претенция, както и оценка на инфлационния фактор за всяка година на застрахователните събития. В допълнение се извършва качествена и количествена оценка за степента на отклонение, което може да се очаква при прилагане на тенденциите от миналото в бъдещето. Групата отчита влиянието на външните фактори, като промени в законодателството, развитие на съдебната практика и др., върху размера на застрахователните задължения.

За да се ограничи експозицията към екстремни неблагоприятни проявления на риска, особено по отношение на катастрофичните събития, се прилага съответната презастрахователна защита. Презастрахователните договори разпределят риска и минимизират ефекта от значителни загуби, което гарантира капитализацията на Групата.

При избора на презастраховател, Групата взима под внимание относителната сигурност на презастрахователя, оценявана на базата на обществения рейтинг и от проведени проучвания.

Застрахователния риск намира отражение в процеса на уреждане на щетите и заделянето на резерви. Таблицата по-долу представлява оценка на резерва за предявени, но неуредени претенции (RBNS), включени във финансовите отчети, на базата на предявените и изплатени претенции, разпределени във времето по години на възникване на щетите. Таблицата осигурява исторически преглед за достатъчността на оценката на размера на неизплатените претенции, използвана в минали години. Поради присъщата несигурност в процеса на определяне на резервите, не може да се гарантира с абсолютна сигурност, че тези резерви ще са достатъчни като краен резултат.

	Година на възникване на събитието						Общо
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	
	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.	хил. лв.
в края на периода	48 597	52 242	48 674	52 390	54 258	55 684	311 845
1 година по-късно	-	25 848	32 826	30 964	30 330	31 750	151 718
2 година по-късно	-	-	5 187	8 066	13 422	7 041	33 716
3 година по-късно	-	-	-	4 180	5 838	9 876	19 894
4 година по-късно	-	-	-	-	2 243	7 481	9 724
5 година по-късно	-	-	-	-	-	4 085	4 085
Кумулативни плащания към настоящия момент	48 597	78 090	86 687	95 600	106 091	115 917	530 982
Обща оценка на обезщетенията	97 837	99 733	100 642	103 719	109 968	115 917	627 816
Към 31 декември							
Плащания:							
Оценка	49 240	21 643	13 955	8 119	3 877	-	96 834
Реални резерви	40 408	21 905	21 557	18 493	22 611	20 405	145 379

При изчисляването на техническите резерви се правят определени допускания. Определянето на допусканията е процес свързан с изчисляването на неутрални приблизителни оценки на най-вероятния или очакван изход от застрахователните събития. Източниците на информация въз основа на които се правят допусканията са базирани на задълбочени проучвания върху опита на Групата. В случаите, при които има недостатъчна вътрешна информация за изготвянето на надеждна оценка на развитието на застрахователните претенции, се използват пазарни данни, придобити от собствени проучвания или установени от Комисията за финансов надзор.

По отношение на резерва за предявени, но неизплатени претенции от съществено значение е експертизата на специалистите от ликвидация. Те преглеждат щетите по отношение на обстоятелствата на възникване и право на обезщетяване. Въз основа на исторически доказан опит за размера на подобни щети се прави оценка. Тази оценка се преглежда редовно и при наличие на нова информация се актуализира.

За образуване на резерва за възникнали, но непредявени претенции (IBNR), Групата използва верижно-стълбовидни методи както на база акумулирани стойности на платените претенции, така и на база исторически предявените претенции. За коефициенти на развитие са използвани средни и средно претеглени собствени коефициенти на развитие като почти за всички застраховки методът е приложен за периода 2010-2020 г. Когато за дадена застраховка се получават големи отклонения в коефициентите на развитие за дадени години, тези години не се взимат предвид при изчисление на резерва.

При достатъчно данни за възстановени суми по регреси, Групата изчислява резерв за очаквани приходи от регреси, който размер се приспада от резерва за възникнали, но непредявени щети. Към 31.12.2020 г. резерв за регреси е определен само по застраховка „Каско на МПС“ поради значителния обем на възстановените суми от регреси по този вид дейност. За изчисление на очакваните приходи от регреси е използван верижно-стълбов метод, базиран на данни за възстановените суми по регреси за последните 11 години.

По застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите резервът за непредявени претенции е определен отделно за щети във връзка с имуществени и неимуществени вреди. Групата използва комбинация от верижно-стълбов метод на база акумулирани исторически стойности на предявените претенции, при използване на среднопретеглени коефициенти на развитие, получени по собствени данни на застрахователя и верижно-стълбов метод на база акумулирани стойности на платените претенции, при използване на среднопретеглени коефициенти на развитие, получени по собствени данни, като на двата подхода е дадена еднаква тежест. Този подход е дефиниран в чл. 92, ал. 11 на Наредба №53, като се използва за тестване достатъчността на резерва по вида застраховка. Горепосания метод за изчисление на резерва по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите към 31.12.2020 г. е одобрен с Решение № 156 - ОЗ от 29.03.2021 г.

За застраховки, по които Групата предлага и активно презастраховане и разполага със статистически данни за развитието на щетите за достатъчно продължителен период, резервът за възникнали, но непредявени щети се изчислява отделно за директен бизнес и активно презастраховане. По активно презастраховане предявяването на щетите се забавя значително във времето, в сравнение с развитието на претенциите по директен бизнес, предвид на което при наличието на достатъчно данни за прилагане на статистически метод, е по-разумно изчисленията да се извършат отделно.

Към 31.12.2020 г. Групата не е образувала резерв за възникнали, но непредявени претенции по застраховка „Заболяване“, „Релсови превозни средства“, „Кредити“, „Гаранции“, „Разни финансови загуби“ и „Правни разноски“, предвид че при използване на верижно-стълбов метод за изчисляване на резерва за възникнали, но непредявени щети се получава нулев резултат, а по застраховки „Заболяване“, „Релсови превозни средства“ и „Правни разноски“ няма реализиран премиен приход.

Пренос-премийният резерв се образува за покриване на претенциите и административните разходи, които се очаква да възникнат по съответния застрахователен или презастрахователен договор след края на отчетния период.

Групата формира пренос-премийния си резерв на база начислени застрахователни премии. Начисляват се всички дължими вноски по полици за целия срок на договора при едногодишни полици и при многогодишни полици с еднократно плащане на премията. За многогодишни

полици с годишна вноска, поредната годишна вноска се начислява в момента на падежирането ѝ.

Пренос-премийният резерв се образува за покриване на претенциите и административните разходи, които се очаква да възникнат по съответния застрахователен или презастрахователен договор след края на отчетния период.

Групата формира пренос-премийен резерв на база счетоводно признатия премиен приход по действащите към края на отчетния период договори. Начисляват се всички дължими вноски по полици за целия срок на договора при едногодишни полици и при многогодишни полици с еднократно плащане на премията. За многогодишни полици с годишна вноска, поредната годишна вноска се начислява в момента на падежирането ѝ.

При изчисление на стойността на пренос-премийния резерв към 31.12.2020 г. е използван метода на „точната дата“. Резервът се изчислява автоматично от информационната система индивидуално за всяка една полица и всеки анекс към нея, на база начисления премиен приход, извършените аквизиционни разходи, срока на договора и периода на покритие след края на отчетния период. Пренос-премийният резерв за застраховки "Карго" и "Отговорност на превозвача" за еднократен превоз се изчислява за срок на застраховката един месец. За застраховки на земеделски култури пренос-премийният резерв се изчислява до края на срока на действие на договора, но не по-късно от края на селскостопанската година. Предвид, че счетоводната политика не предвижда отсрочване на аквизиционните разходи, при изчисление на резерва от стойността на начислената премия е приспаднала стойността на аквизиционните разходи – стойността на начислените комисионни по съответната полица и заложените в ЗТП други аквизиционни разходи.

Частта на презастрахователите в пренос-премийния резерв се изчислява пропорционално на цедираната премия по всяка полица за сключените пропорционални договори и факултативи. За непропорционалните презастрахователни договори „excess of loss“, „stop loss“ и CAT договори дял на презастрахователя не се заделя.

Адекватността на задълженията се гарантира от периодичната оценка на общо формираните резерви и дали те са достатъчни, да покрият евентуални бъдещи плащания. При оценката за адекватността на резервите се вземат под внимание всички очаквани парични потоци по застрахователни договори, като плащания по обезщетения, разходи за уреждане на обезщетенията и др. Адекватността на пренос-премийния резерв и на резерва за предстоящи плащания се установява чрез съответни тестове.

Тестът за адекватност на пренос-премийния резерв се извършва съгласно чл. 85 от Наредба № 53, като при установен недостиг се образува резерв за неизтекли рискове. Последният се заделя при отрицателен брутен технически резултат, определен съгласно Приложение № 6 от Наредба № 53 за три последователни години, като по „Гражданска отговорност“ на автомобилистите се изследва развитието на риска и разходите само за една - текущата година. Тестът се извършва по видове застраховки. При установена необходимост за образуване на резерв за неизтекли рискове, неговият размер се определя съгласно Приложение № 7 от Наредбата. Към 31.12.2020 г. тестът за адекватност на пренос-премийния резерв показва несъществен недостиг на образувания резерв само по застраховка „Помощ при пътуване“, предвид че коефициентът на достатъчност е 101.5%, а образуваният резерв – 6 хил. лв.

Тестът за адекватност на резерва за предстоящи плащания е извършен посредством run-off анализ.

Влиянието, което имат развитието на застрахователните показатели върху капиталовата адекватност на Групата се симулира в анализа на чувствителността. За представения по-долу анализ на чувствителността, са избрани показателите несъбираеми вземания от застрахователни операции и резерв за предстоящи плащания. Изходната база при извършения анализ е капиталовата позиция на Групата към датата на финансовия отчет